

Prejemniki lista: —
 1 leto . . . K 18.—
 3 leta 9.—
 6 let 5.—
Prejemniki iz Jugoslavije:
 1 leto 24.—
Posamezne številke
30 vinarjev. —
Uredništvo i. upravništvo:
 Maribor, Koroška ulica
 5. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Prejemniki ali naročniki
 se računajo po K 138
 od urovnane političnega
 pri večkratnih omenjenih
 — papirni —
 „Straža“ izhaja v pos-
 redak in potek papirna
 izdajanja se ne večja
 V uredništvu se mora
 govoriti vsak dan od
 11. do 12. ure dopoldne

64. številka.

Maribor, dne 11. avgusta 1919

Letnik XI.

Slovenski bratje v Prekmurju pozdravljeni!

Beograd, 6. avgusta.

Vlada v Beogradu je v torek, dne 5. avg., dobila od francoskega zunanjega ministra Pichona uradno obvestilo, da naj takoj vojaško zasede Prekmurje, ki ga je mirovna konferenca prisodila jugoslovanski državi. S tem je izpolnjena vroča želja prekmurških Slovencev in celega naroda, nujna prošnja onih naših ubogih slovenskih rojakov, ki so zadnji čas tako bridko in težko trpeli pod strahovlado madžarskih boljševikov, pravična zahteva našega naroda in njegovih voditeljev. Jugoslovanski klub je vztrajno in neomajno deloval za končno uresničenje naših zahtev glede na slovensko Prekmurje. V ministrskem svetu so prekmurški Slovenci imeli vnetega zagovornika v osebi ministrskega podpredsednika dr. Korošca. V imenu Jugoslovanskega kluba pa se je poslanec dr. Hohnjec pri vsaki priliki po-

tegoval pri vladi za naše trpeče slovenske brate onstran Mure. Velikokrat se je v tej zadevi obrnil na ministrskega predsednika Protiča kot voditelja poslov zunanjega ministrstva, bodisi v interpelacijah ali pismenih in ustmenih vprašanjih.

Docela negativnega odgovora ni dobil nikdar. Pri zadnjem osebnem predavanju je Protič dr. Hohnjecu odgovoril, da se je ministrski svet telegrafično obrnil na mirovno konferenco, oziroma našo delegacijo na tej konferenci, naj se naši državi podeli mednarodno dovoljenje, da vojaško zasede slovensko Prekmurje. Sedaj je naša želja in zahteva izpolnjena. Jugoslovanski klub se s celim slovenskim narodom raduje te prevesele vesti ter pošilja našim slovenskim bratom v Prekmurju pristrčno pozdrave. Bratje, dobro došli v jugoslovanski državi!

očitek zoper ministra Poljaka, da s svojim načinom deliti zemljo v zakup, ni dosegel tega, kar je cilj prave agrarne reforme, da se zemlja obširnejše in boljše obdela, marveč ravno nasprotno: dandanašnji je na Hrvatskem veliko več slabo ali celo nič obdelane zemlje, nego je to bilo pred Poljakovo „reformo“.

Očitki, in sicer veliki očitki so se tudi dvigali zoper demokratskega poglavarja Pribičevića kot notranjega ministra. Neurejenih notranje-političnih razmer in velike nezadovoljnosti na Hrvatskem, v Bosni in Hercegovini in v Dalmaciji je v veliki meri in v prvi vrsti kriv Pribičević s svojim načinom vladanja. Vse kritike, vsi prigovori, vse pritožbe, vse zahteve, vse prošnje: vse to je bilo kakor bob v steno. Pribičević je veroval v svoje demokratske varovance, ki jih je postavil na vsa uplivnejša mesta po teh krajih, in zaupal v bajonete svojih žandarjev. Trajno pa se vendar ne da tako vladati. Že ob Koroševi ministrski krizi je Jugoslovanski klub zahteval kot predpogoj za ostanek Korošca v ministrstvu, da se politične razmere v Banovini, Bosni—Hercegovini in v Dalmaciji morajo temeljito spremeniti.

Zadnji povod za izbruh krize je dalo nameščenje djakovske škofijske stolice. Rim je po soglasnem sklepu hrvatskih škofov zagrebške provincije, storjenem že dolgo časa, za to škofijo določil djakovskega duhovnika Akšamoviča, ravnatelja bogoslovja, ter ga je že tudi poklical na kanoničen proces kot nujno predpripravo. Demokrati so o tej stvari zagnali precejšen hrup, ki ga je inscenirala hrvatska framasonska loža. V svoji brezvestnosti so tudi vlado hoteli vpreči v boj zoper Vatikan. Glavni demokratski list „Demokratija“ je sklep ministrskega sveta, ki je o tej zadevi razpravljal v svoji sednici, potvrdila tako, kakor da bi bil ministrski svet izrekel oster protest zoper Vatikan. Najlepše pa je to, da so demokrati hoteli svet ministrstva speljati na led, trdeč, da je Vatikan ravnal na lastno pest, ne da bi se mu sporočila kaka želja in zahteva vlade. Doznalo pa se je in tudi dokazalo, da so demokrati imeli svojega kandidata za djakovskega škofa — kajpada demokrata po političnem mišljenju — in da so njegovo ime sporočili v Rim. Rim pa ni sprejel demokratskega predloga, marveč je ostal pri predlogu sosednih škofov. Tega pa noben demokratski mi-

Ministrska kriza.

(Izviren dopis iz Beograda.)

Beograd, 6. avgusta.

Zanimanje naše javnosti sedaj velja ministrski krizi. Iz razlogov, ki so prišli na značaj širšim krogom, se že da spoznati, da ne gre toliko za stvarne diference, ki bi se ne dale izravnati, kolikor za osebne neskladnosti. Dve največji stranki v Narodnem predstavništvu, oziroma njuna dva glavna voditelja, Protič (radikalna stranka) in Pribičević (demokratska stranka), sta se sprla med seboj. Pribičević se je vedno bolj silil naprej. Ponižnost ni svojstvo politikov. Pribičeviću je ta lastnost docela neznan. Kakor jež v lisičji jami se je Pribičević razširjal in ojačeval v Narodnem predstavništvu. Srbski radikali so ta prizor opažali s skeptičnimi očmi. Njihova skeptičnost se je spremenila v očitno nevoljo, ko je Pribičeviću uspelo, da je svoji stranki pridružil srbske samostalce, naprednjake in del liberalcev ter tako sklopil zajednico 113 poslancev. Ta številka je postala usodna ne zavoljo zloglasne številke 13, marveč zavoljo tega, ker je Pribičević z ozirom na to številko dosegel, da je izmed 18 članov ministrskega sveta 11 bilo iz srede Demokratske zajednice,

dočim so radikali, ki v parlamentu štejejo 73 članov, v ministrstvu bili zastopani le s 3 člani. Ta številna nesorazmernost je od dne do dne pomnoževala osebno nesoglasnost, kateri so se kmalu ponudili v podlago tudi stvarni razlogi.

Agrarna reforma je prva in menda tudi glavna točka, ob kateri sta največji dve stranki v našem zajedniškem parlamentu trčili druga ob drugo. Pri tem je ozir na volilce imel glavno ulogo. Minister za agrarno reformo demokrat dr. Poljak je stopil v stopinje svojega prednika hrvatskega socialista Vitomirja Korača, ki je bil začel „reformirati“ zemljiško veleposest tako, da jo je dajal v zakup, ne najbolj ubogim in pridnim ljudem na deželi, marveč svojim socialnim demokratiškim pristašem. Tako je tudi ravnal in ravna še sedaj hrvatski demokrat Poljak, samo s to razliko, da se demokrat Poljak pri izbiri najemnikov in podnajemnikov ne ozira na socialne demokrate, temveč samo na demokrate. To je kortsacija, pravijo Hrvati in Srbi. Slovenci pa to reč imenujemo agitacijo za volitve. Kajpada je tudi res, da srbski radikali agrarne reforme ne gledajo z očmi angelske nesebičnosti, ampak z varuškim pogledom na svoje pristaše v Bačli in Banatu, na srbske velike in druge veleposestnike. Povse upravičen pa je

LISTEK.

Dr. Leopold Lenard.

Kaj so jedli in pili bogovi starih Slovanov?

(Konec.)

Istotako ve povedati drugi ruski zgodovinar Konstantin, da so pri neki drugi priliki darovali ruski vojaki na otoku Hortici črne peteline in kokoši, kruh in meso. Darovanje črnega petelina je imelo menda simboličen pomen, darovali so ga temnim podzemeljskim bogovom, da bi se rešili iz smrtne nevarnosti. Istotako se večkrat imenuje darovanje jajc. Jajce, iz katerega se razvije življenje, je bila menda silka življenja. Jajca se nahajajo že v staroslovanskih grobih, kamor so jih polagali k mrličem. Tudi pisati so znali jajca že v paganskih časih in navada velikonočnih jajc izvira iz paganske dobe. Nekoliko čudno se nam zdi darovanje luka in česna bogovom, ker mi bi si predstavljali, da bog ljubi kaj boljšega.

Izmed poljskih pridelkov so stari Slovani pridelovali zelo veliko prosa, torej so tudi bogovom radi darovali kašo. V nekem staroruskem spovednem navodilu za spovednike se glasi: »Če je baba besom kašo kuhala, tri leta posta.« Kaša je veljala za splošno jed. Ruski veliki knez je poslal svojega namestnika neke-

mu ruskemu plemenu in je naročil domačinom, da mu morajo dati hrano in sicer: vsak dan eno kokoš, kaše pa, kolikor je bo snedel. Nek arabski potnik pravi celo o Slovanih, da pridelujejo samo proso in med.

Poleg hrane so dajali bogovom tudi pijače in še menda ne malo. Triglavov malik je držal v roki velik rog, katerega so nalivali vsako leto in drugo leto pogledali, če je še kaj pijače ostalo. Ako je bog vse izpil, je pomenilo dobro letino, ako je na dnu kaj ostalo, pa slabo. Tudi Svetovit je držal v roki velik rog, kamor so mu nalivali pijače.

Paganski bogovi niso bili abstinentje, kadar so jim darovali jedi so jim morali dati tudi pijače. Vode menda niso marali, ker se nikdar ne omenja, da bi pili vodo. Mleko so dobivali včasih v dar, navadno so pa pili opojno pijačo. Seveda stari Slovani niso imeli vina, ako ga niso dobivali od Grkov in iz Italije, kar je bilo pa malo in drago, ter je zadostovalo komaj za domače kneze pri slovesnih prilikah. Bogovi ga menda niso dobili nikdar. Zato so pili izvršno medico. Te pijače je bilo po vseh slovanskih deželah dovolj in je slovela tudi po tujih krajih. Neki arabski potopisec pravi, da ima včasih eden slovanski gospodar v svoji kleti po sto velikih posod medice. O polabskih Slovanih pravi nek zanesljiv pisatelj, da »vina nimajo in ga ne iščejo, medico in pivo znajo pa pridelovati tako dobro, da prekaša falernsko vino.« Nemška beseda »Bier« prihaja najbrže iz slovanskega »pivo«, istotako

so tudi hmelj poznali že stari Slovani in so ga menda še le od njih dobili Nemci. Poleg medice so Slovani pili pivo narajeno iz ovsu ali ječmena. Poljski kralj Lešek Beli se ni mogel odločiti, da bi šel na božjo pot v sveto deželo iz strahu, da tam ne bo mogoče dobiti domačega piva. Pili so tudi kvas, opojno pijačo, neke vrste pivo. Vse te pijače so tudi darovali svojim bogovom.

Darovanje se je vršilo na različne načine. V svetiščih so darovali duhovniki po predpisanih obredih in predpisane reči. Doma je daroval vsakdo duhovom, kakor jih je častil in kakor se jih je bal. Baba je na polstrejšju nastavila mleka domačemu duhu in bila je vesela, če je drugi dan zagledala posodico prazno, pa četudi je morda izpila mačka ali podgana. Nastavljali so po križpotih, po grobiščih, sploh kjer so mislili, da se potikajo duhovi. Tako Bolgarka še dandanes nastavi jedi in pijače domačemu duhu Stopanu in ako najde posodico prazno, zakliče vesela: »Stopan je jedel, Stopan je pil!« Ti načini darovanja so se obdržali pri Slovanih jako dolgo, njihove ostanke najdemo še dandanes. Stari pridigarji so silno svarili vernike pred darovanjem jedi in pijače bogovom, a menda ne z velikim uspehom, ker se je ta navada obdržala več stoletij. Z bogovi so često gostovali tudi domačini. V staroruski cerkvi je bil eden največjih grehov, ako je kdo »napival bogovom.« Prirejali so bogovom velike pojedine in se jih udeleževali sami. V sled tega svare

